

Forn de calç del turó del Marquès 1

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Camí del Pinsà
Alçada: 210

Coordenades:

Latitud: 41.63931
Longitud: 1.84871
UTM Est (X): 404116
UTM Nord (Y): 4610371

Classificació

Número de fitxa 08053 - 59
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Contemporani Popular Modern
Segle XVII-XX
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Envoltat de pins que creixen al damunt.
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08052A014000250000OF
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: dv., 14/04/2017 - 02:00

Descripció

Forn de calç situat al vessant dret del camí que mena del Pinsà al turó del Marquès, en terreny amb fort pendent per tal de tenir més facilitat a l'hora de construir l'olla i per tal de poder treballar tant per la part inferior com superior amb el mínim de dificultats. És del tipus discontinu o intermitent.

Es tracta d'un pou o olla lleugerament arrodonida a la base i afusada a les parets. Mesura 4,70 metres de diàmetre per una fondària conservada de 3,50 metres. Les restes de la caldera o cambra de combustió, practicables des de l'exterior, estan colgades per la terra. Els murs frontals del forn estan construïts a partir d'un mur gruixut de pedra amb dos contraforts que donen pas a la porta del forn, constituïda per l'entrepit, la boca, l'arc, la doble llinda, la galtera, la sotana i les lloses d'accés.

L'alçada de la porta és d'1,50 metres per 0,85 d'amplada mínima i 1,20 metres d'amplada màxima. La distància màxima dels dos contraforts és de 3,20 metres i ambdós tenen una alçada d'1,80 metres.

Observacions:

Es tracta d'un element patrimonial de primer ordre, que cal protegir i museïtzar abans que no s'acabi malmetent. És, juntament amb el forn de calç del Grau, un dels forns de calç més grans i ben executats del municipi.

Història

Els forns de calç o olles de calç són construccions tradicionals que es troben arreu de Catalunya. Fets de pedra i fang, al seu interior es feia una combustió de llenya per a obtenir calç. Antigament la calç era un material molt necessari per a la construcció per a fer el morter de calç, barrejant aigua i sorra, i per a arrebossar les façanes i emblanquinar les cases. També servia a impermeabilitzar les cisternes i els safarejos així com per a desinfectar i també tenia un ús agrícola per a ensulfatar les plantes contra les plagues. El procés de transformació de la pedra en calç es feia per combustió, mitjançant un forn de forma rodona fet dins la terra o la roca. Es necessitaven temperatures entre 800°C i 1000°C perquè el carbonat càlcic s'alliberés de l'anhidrid carbònic i passés a òxid de calci. Però per a aconseguir aquest procés es necessitava una preparació llarga i feixuga. Aquestes tasques duraven al voltant d'uns tres mesos i començaven entre el gener i el febrer, quan les feines agrícoles eren més escadusseres.

Primer de tot, es necessitava combustible, que s'obtenia desbrossant el bosc. El següent pas era la feixuga feina d'arrencar la pedra amb pics, maces, martells, escodes i malls. Després es transportava la pedra i els fogots amb els carros o mules fins al forn. Aquest s'omplia posant de forma circular les pedres depenent de la seva mida: a baix les més grosses i a dalt del curull les més petites. A la part inferior es deixava una finestra o boca per introduir-hi els feixos de llenya amb una mena de forca anomenada gavell. S'encenia el foc i es deixava encès els dos primers dies amb una faixa destapada que es tapava a poc a poc. Es sabia que el forn era cuit quan sortia flama blanca i les pedres es posaven vermelles. Un cop fredes les pedres eren blanques. Quan començava l'encesa, ja no es podia parar fins que el mestre calcinaire deia que la pedra era ben cuita. Calien de dotze a quinze dies de cuita per deixar la pedra a punt; i després vint dies més per refredar-se. Aquesta calç viva s'apagava tirant aigua, essent convertida en hidrat de calç o calç morta. Passat aquest temps ja era a punt per desenforar i transportar la calç en carros a la seva destinació per al seu ús. Generalment es feia un forn de calç quan hi havia necessitat de producte, i no sempre era comercialitzat, sinó que cada casa se'n feia un i s'abandonava després de ser utilitzat. Tampoc era necessari que estigués situat a prop d'una pedrera de calcària, ja que normalment es trobaven pedres d'aquest tipus escampades dins el bosc, al peu dels camins o a les rieres.

D'aquesta antiga activitat, tan estesa només resta el mut testimoni d'aquells forns que en l'actualitat estan mig enrunats i tapats per la vegetació. La producció de calç va tenir una certa importància fins a mitjans segle XX, com ho demostra l'existència de moltes olles o forns arreu del territori.

Bibliografia

FERRER ALÒS, Llorenç (2015). Eines i feines dels oficis. Edicions Brau. Barcelona.

GRAUS, Ramon i ROSELL, Jaume (2010). Història de la construcció a la Catalunya contemporània. Apunts del curs. Secció d'Història de la construcció del departament de Composició Arquitectònica. Universitat Politècnica de Catalunya.

ROSELL, Jaume i SUBIRATS, Miquel (1987). La producció de calç, ahir. El procés pre-industrial de producció de calç, a la comarca del Montsià. Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona.

